

אלו הן הלוקין

ריב"ז

פרק שלישי

מכות כד.

(א) הוריות דף ק"ז ט"ז.
 (ב) [מענית כג.] א' ז"ב.
 (ג) [מסנהדרין פ"א].
 (ד) ט"ז מ"ו. (ו) [מכות דף ק"ג].
 (ה) [מענית י"ב].
 (ו) סנהדרין דף ק"א.
 (ז) [מכות דף ק"ה].
 (ח) מכות דף ק"ה.
 (ט) [ז"מ פ"ד: י"ג] ז"ב.
 (י) [ז"מ פ"ד: י"ג] ז"ב.
 (יא) [מכות דף ק"ה].
 (יב) [מכות דף ק"ה].
 (יג) [מכות דף ק"ה].
 (יד) [מכות דף ק"ה].
 (טו) [מכות דף ק"ה].
 (טז) [מכות דף ק"ה].
 (יז) [מכות דף ק"ה].
 (יח) [מכות דף ק"ה].
 (יט) [מכות דף ק"ה].
 (כ) [מכות דף ק"ה].
 (כא) [מכות דף ק"ה].
 (כב) [מכות דף ק"ה].
 (כג) [מכות דף ק"ה].
 (כד) [מכות דף ק"ה].

הגהות הב"ח

(א) גמרא משמע דמיס
 כגון ר"א בר' שמעון
 דלא שמו ציולתא לזרעא
 מרנן:

גליון הש"ס

גמ' ש"א י"ד
 לאומנות חבירו. עין
 ז"ב דף כ' ע"ב וסנהדרין
 דף פ"א ע"א: שם אפי'
 ברבית עובד כוכבים.
 כדלמא צנא מיעא דף ע'
 ע"ב: שם דלמא
 כאבידה המתבקשת.
 סנהדרין דף קט ע"ב:

הגהות וצינונים

[א] [בע"ז ל"ג] (גליון)
 וכן בכתיב ובכתובות
 ליתא, אולם עיי'
 במהרש"א: [ב] נ"א א"ל
 ר"ע א"ל מנחה א"ל
 תטמאו בכ"ל א"ה
 ובכ"ל א"ה [ב] א"ה
 מנייהו לא] (גליון) וכ"ה
 בסנהדרין ובע"ז, ועיי'
 מהרש"א: [ג] צ"ל התם
 נמי בכ"ל א"ה [ב] א"ה,
 המקרא זה בערוית הוא
 דכתיב (רש"י), ועיי'
 בציון הקודש: [ד] נ"א
 בדברים (ר"ס), ועיי'
 מהרש"א: [ה] [בע"ז
 ובמ"ד] (גליון) בעיי'
 הגי' ובמ"ד ש"נאמר:
 [ו] בע"ז נוסף ש"נאמר:
 [ז] נרצ"ל ר"ב (מנחה
 יהודה, וכ"ה בכתיב):
 [ח] בע"ז ואיתמא רב
 אשין] (גליון): [ט] נ"א
 בפט"ז (גליון) ועיי'
 רבנו גרשום: [י] צ"ל
 שמעון] (גליון):
 [יא] ס"י אטומה (גליון)
 וכ"ה בכתיב: [יב] שיעין
 ל"ב] (גליון):

ליקוטי רש"י

מפי
 שמענו. דהיינו שמענו
 דעירו של הקצ"ה
 (הוריות ה. ב"ה א"ז).
 גירר עצמות אביו.
 משום כפרה ולא קברו
 כבוד כדלמא ומטה לא
 ומפני קידוש השם
 שימנה על רשעו ויסקרו
 להעסיק (פסחים נה.).
 גירר עצמות אביו.
 לפי שהיה רשע צדוק ולא
 נהג צדק בקבורתו
 להולילו כהוגן כמטות וזב
 וסוף [מכות י.]. ע"כ
 מטה ש"ל חב"ב. ד"ך
 ציון מפני שהיה אמו
 רשע וצדוק לעמי כל כ"י
 שמיסקרו האחרים ולכבוד
 עלמו לא חש ומפני כבוד
 אב נמי ליכא למיחש
 כ"כ"ג צעורה כמי (שמות
 כ"ג) צעורה מעשה עמך
 נצו בעיניו הוא עלמו
 נצוה וממאס פניו עלמו
 שלא חש לכבודו ממאס
 קידוש ה' וכ"י [סנהדרין
 מז.]. [המשך בע"ב].

שית מאה וחד פרי. והיינו דכתיב תורה לוח לנו משה ושמים מפי
 הגבורה הרי שית מאה ותליקרי: מפי הגבורה שמענו. דכתיב
 אחת דבר אלהים ושמים זו שמענו^א צמלמא: והעמידן על אחת
 עשרה. שצמלמא היו דליקים והיו יכולים לקבל עול ממות הרצה
 אל דורות האחרונים לא היו דליקים
 כל כך ואם צאו לשמור כולן אין לך
 אדם שזוכה וצא דוד והעמידן כו'
 כדי שיזכו אם יקיימו י"א ממות הללו
 וכן כל שעה דורות של מטה הולכין
 וממעטין אותם: רב ספרא. צמלמא
 דרב אחא^ב (שאלמא לו) והכי היה
 עובדא דרב ספרא היה לו חפץ אחד
 למכור וצא אדם אחד לפניו צערה
 שהיה קורא ק"ש ואמר לו תן לי
 החפץ צדק וכן דמים ולא ענהו מפני
 שהיה קורא ק"ש כסבור זה שלא היה
 רוצה ליתנו צדמים הללו והוסיף אמר
 תנוה לי צדק יותר לאחר שסיים ק"ש
 אמר לו עול החפץ צדמים שאמרת
 צראונה שצאותן דמים היה דעתי
 ליתנס לך: (אף) ר"א רג"ל ע"ל לשונו
 [כו]. לא רצה לשקר מתחלה שאמר
 אולי ימוטני [אצין] אלא שאמו הכריחתי
 ועל פי הדבור דכתיב^ג עלי קללתך
 בני ומתרגמין אלי אתאמר צעורה
 [דלא יתון לוטיא עלך צרי]: וחרפה
 ר"א נשא ע"ל קרובו. לא סבל חרפת
 קרובו: נבזה בעיניו נמוא. הנמאס
 להקצ"ה נצוה הוא צעימו של אדם
 זה חזקיהו שצוה היה צעימו אצו
 שנמאס צעודת כוכבים: שגיררו
 במטה של חב"ב. גמרא היא^ד ולא
 קרא: (וקורא לו רבי רבי): ואפ"ל
 לעובד כוכבים. כדי שלא ימשוך
 ויצו להלות לישראל צרצית^ה:
 שוחד ע"ל נקי ר"א ק"ה. אפילו שומד
 שהיה ראשי ליקם: כגון ר' ישמעאל
 ברבי יוסי. שהיה אריסו מציא לו
 משלו [קודם זמנו] ולא רצה ליקם כדי
 להיות לו דין^ו: בבצע מעשקות. שלא
 רצה ליטול לעצמו ראשית הגז
 שהציא לו אדם אחד שצא לדון לפניו^ז
 א"ע"ג דהוה כהן רבי ישמעאל בן
 אלישע משום דלמי כאלו עושקו לכהן
 שהיה רגיל זה ליתן לו מתנותיו:
 אותם אצו משמוע דמים. אצו
 תתומה^ח וסתומה צדצר זה שלא ישמע

זה דבר גנאי ושותק והיינו דמיס לשון שתיקה: כגון רבי אעזר ברבי
 שמעון. צהשוכר את הפועלים (ב"מ דף פ"ד): דנפק רישא מאדוניה
 וליחמוז לאיתמיה צמלמא ואמר לה האי דשמעית ציולתא לזרעא
 מרנן ולא מחאי כדמעתי לי אלמא צמיזו הוה רגיל לדקדק צדק
 ולפיכך הקפיד הקצ"ה עליו על אותו
 הפעם שלא מיחה: זו הוצאת המת
 והכנסת הכלה. דכתיב צהו^א לכת
 טוב לכת אל צית אלל מלכת וגו':
 בא ישעיה בן אמוץ. כל שעה דורות
 של מטה היו מתמעטין: חדל נא.
 אותה צרכה שאמר משה ויטכון
 ישראל צמט צדד עין יעקב כלומר
 איתמי יטכון ישראל צמט כשיהיו
 דליקים כעין יעקב: מי יקום
 יעקב. מי יוכל להיות חסיד כיעקב
 כי קטן הוא קטנים הם הטובים
 שיהיו דליקים כיעקב:

מכאן ואילך מפירושו רבינו גרשום
 ה"ך להרגיעו ישראל. שהיה להם
 מנוחה בגלותם: בשופר גדול וגו'.
 וצאו האזנים צאריך מלמד שלא
 יהו אזורים צין העודדי כוכבים:
 כאבידה המתבקשת. ונמלאת לאחר
 זמן: כאבידת קשוואין ודלועין.
 שאוכלים מקלמס ומקלמס אין
 אוכלין: מפלגירו. צית של רומי:
 ומה לעובדי רצונו כך. שמתמאים
 לעבודת כוכבים שלהם יושבים
 צהשקט ושלוה ישראל שעושין רעונו
 על אחת כמה וכמה שישלם להם
 שטר טוב: קרעו בגדיהם. דלינו
 ליעזב הכי: והלא אוריה במקדש
 ראשון היה. ככתוב צספר מלכס^ב:
 זכריה מנביאים אחרונים היה. שהיה
 צמקדש שני: תלה הכתוב נבואתו
 של זכריה נבואתו של אוריה. כלומר
 שפורענות שניצא אוריה שאמר
 יושלים לעייס תהיה והר הצית
 לצמות יער נתקיים כמו כן עתיד
 להתקיים דברי נחומים של זכריה
 שצנה צית המקדש צמחרה צימינו
 אמן סלה:

חדרן עלך אלו הן הלוקין וסליקא לה מסכת מכות

נוער כפיו מתמוך בשוחד אותם אצו משמוע דמים ועוצם עיניו מראות ברע
 הולך צדקות זה אברהם אבינו דכתיב^א כי ידעתיו למען אשר יצוה וגו' ודובר מישרים זה שאינו מקניט פני
 חבירו ברכים^ב מואם בבצע מעשקות^ג כגון ר' ישמעאל בן אלישע נוער כפיו מתמוך בשוחד כגון ר' ישמעאל
 בר' יוסי אותם אצו משמוע דמים (ה) דלא שמע ביולתא דצורבא מרבנן ושתיק כגון ר"א ברכי שמעון ועוצם
 עיניו מראות ברע כדרכי חייא בר אבא^ד דאמר ר' חייא בר אבא^ה זה שאינו מסתכל בנשים בשעה שעומדות
 על הכביסה וכתיב^ו הוא מרומים ישכון [וגו'] בא מיכה והעמידן על שלש^ז דכתיב^ח הגיד לך אדם מה טוב
 ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם (ה') אלהיך עשות משפט זה הדין
 אהבת חסד זה גמילות חסדים והצנע לכת זה הוצאת המת והכנסת כלה^ט והלא דברים קל וחומר ומה דברים
 שאין דרכן לעשותן בצנעא אמרה תורה והצנע לכת דברים שדרכן לעשותן בצנעא על אחת כמה וכמה
 חזר ישעיהו והעמידן על שתיים שנאמר^י כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה בא עמוס והעמידן על אחת
 שנאמר^{יא} כה אמר ה' לבית ישראל דרשוני וחיו מתקופי לה רב נחמן בר יצחק אימא דרשוני בכל התורה
 כולה אלא בא חבוק והעמידן על אחת שנאמר^{יב} וצדיק באמונתו יחיה אמר ר' יוסי בר חנינא ארבע
 גזירות גזר משה רבינו על ישראל באו ארבעה נביאים וביטלו משה אמר^{יג} וישכון ישראל בטח בדרך עין
 יעקב בא עמוס וביטלה [שנאמר]^{יד} חדל נא מי יקום יעקב וגו' וכתיב^{טו} נחם ה' על זאת [וגו'] משה אמר
 ובגוים ההם לא תרגיע בא ירמיה ואמר^{טז} הלוך להרגיעו ישראל משה אמר^{טז} פוקד עון אבות על בנים בא
 יחזקאל וביטלה^{טז} הנפש החוטאת היא תמות משה אמר^{טז} ואבדתם בגוים בא ישעיהו ואמר^{טז} והיה ביום ההוא
 יתקע בשופר גדול וגו' אמר רב^{טז} מסתפינא מהאי קרא ואבדתם בגוים מתקופי לה רב פפא^{טז} דלמא כאבידה
 המתבקשת דכתיב^{טז} תעיתי כשה אובד בקש עבדך אלא מסיפא [דקרא]^{טז} ואכלה אתכם ארץ אויביכם מתקופי
 לה מר זוטרא^{טז} דלמא כאבילת קשוואין ודלועין וכבר היה ר"ג ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי
 עקיבא מהלכין בדרך ושמעו קול המונה של רומי מפלטה^{טז} [ברחוק] מאה ועשרים מיל והתחילו בוכין ורבי
 עקיבא משחק אמרו לו מפני מה אתה משחק אמר להם ואתם מפני מה אתם בוכים אמרו לו גוים הללו
 שמשתחווים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים וישבין בטח והשקט ואנו בית הדום רגלי אלהינו שרוף

באש

ק"ז א מ"י פ"ב מהל'
 מלכס ה' ה'
 ק"ז ב מ"י פ"ב מהל'
 אקטריצאה הלכה כ'
 סמג לאון ק"ו ט"ע
 אה"ע ס"י כ"א ס"א:
 תורה אור השלם
 א) מוזמור לדוד יי מי
 יגור באהלך מי ישפן
 ב) קדשך: הולך
 תמים ופעל צדק ודבר
 אמת בלבבו: לא רגל
 על לשונו לא עשה
 דרעהו רעה וחרפה לא
 נשא על קרבו: נבזה
 בעיניו נמוא ואת ראי
 יעקב נשבע
 להרע ולא ימר: כספו
 לא נתן בגשף וישחד
 על נקי לא לקח עשה
 אלה לא ימוט לעולם:
 [ההלים טו]
 ב) ויהי אברהם בן
 תשעים שנה ותשע
 שנים וירא יי אל
 אברהם ויאמר אליו אני
 אל שדי התהלך לפני
 ויהי תמים:
 [בראשית י"א]
 ג) אולי ימוטני אבי
 ויהי קניתי
 כמתעמת והבאתי עלי
 קללה ולא ברכה:
 [בראשית כ"ב]
 ד) אל תטמאו בכל
 אלה כי בכל אלה
 וטמאו הגוים אשר אני
 משלח מפניכם:
 [ויקרא י"ח כד]
 ה) הלך צדקות ודבר
 מישרים מאם בבצע
 מעשקות נער כפיו
 מתמוך בשחר אטם
 אצו משמע דמים
 ועצם עיניו מראות
 ברע: [ישעיה ל"ח טו]
 ו) כי ידעתיו למען אשר
 יצוה את בניו ואת
 ביתו אחריו ושמרו
 דרך יי לעשות
 צדקה ומשפט למען
 יבאי יי על אברהם
 את אשר דבר עלינו:
 [בראשית י"ח י"ח]
 ז) הוא מרומים ישפן
 מצדות סלעים משבבו
 לחמו נתן מימיו
 נאמנים: [ישעיה ל"ח טו]
 ח) הגיד לך אדם מה
 טוב ומה ה' דורש
 ממך כי אם עשות
 משפט ואהבת חסד
 והצנע לכת עם
 אלהיך: [מיכה ג. ח]
 ט) כה אמר ה'
 לבית ישראל דרשוני
 ויהי: [עמוס ה. ד]
 י) הנה עפלה לא ישרה
 נפשו בו [צדק]
 באמונתו ויהי:
 [חבקוק ב. ד]
 יא) וישפן ישראל פסח
 בדרך עין יעקב אל ארץ
 דגן ותירוש אף שמינו
 יערפו סל: [דברים ג. כח]
 יב) ואמר אדוני יי
 חדל נא מי יקום יעקב
 כי קטן הוא: [עמוס ג. ה]
 יג) נחם ה' על זאת
 פס היא לא תהיה אמר
 אדוני יי: [עמוס ג. יז]

ס) ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה פניהם לךף תגלך ונתן יי לך שם לב רגל וכליון עינים ונאבון נפש: [דברים כ"ח טו] ט) כה אמר יי מצא חן בפדך עם שרייך הרב הלוך להרגיעו ישראל: [ויקרא י"ח א] פ) צדק
 הקד לאלפים נשא עון ופשע ותפאה ונקה לא ינקה פקר עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים: [שמות ל"ו יז] צ) הן פל הנפשות יי הנה כנפשי האב וכנפשי הבן לי הנה הנפש החוטאת היא
 תמות: [יחזקאל י"ח ד] ק) ואבדתם בגוים ואכלה אתכם ארץ אויביכם: [ויקרא כ"ב טח] ר) ויהי ביום ההוא יתקע בשופר גדול ונאמו האברהם בארץ אשר והנדהים בארץ מצרים והשתחוו לין פהר הקדש בירושלם:
 [שעיה כ"ב יז] ש) תעיתי כשה אבד בקש עבדך אלא מסיפא: [בראשית כ"ב יז] ז) הלוך להרגיעו ישראל משה אמר: [ויקרא י"ח א] ח) הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם (ה') אלהיך עשות משפט זה הדין
 אהבת חסד זה גמילות חסדים והצנע לכת זה הוצאת המת והכנסת כלה: [ויקרא כ"ב יז] ט) הלא דברים קל וחומר ומה דברים שאין דרכן לעשותן בצנעא אמרה תורה והצנע לכת דברים שדרכן לעשותן בצנעא על אחת כמה וכמה
 חזר ישעיהו והעמידן על שתיים שנאמר: [ויקרא י"ח א] י) כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה בא עמוס והעמידן על אחת שנאמר: [ויקרא י"ח א] יא) כה אמר ה' לבית ישראל דרשוני וחיו מתקופי לה רב נחמן בר יצחק אימא דרשוני בכל התורה
 כולה אלא בא חבוק והעמידן על אחת שנאמר: [ויקרא י"ח א] יב) וצדיק באמונתו יחיה אמר ר' יוסי בר חנינא ארבע גזירות גזר משה רבינו על ישראל באו ארבעה נביאים וביטלו משה אמר: [ויקרא י"ח א] יג) וישכון ישראל בטח בדרך עין
 יעקב בא עמוס וביטלה [שנאמר]: [ויקרא י"ח א] יד) חדל נא מי יקום יעקב וגו' וכתיב: [ויקרא י"ח א] טו) נחם ה' על זאת [וגו'] משה אמר ובגוים ההם לא תרגיע בא ירמיה ואמר: [ויקרא י"ח א] טז) הלוך להרגיעו ישראל משה אמר: [ויקרא י"ח א] טז) פוקד עון אבות על בנים בא
 יחזקאל וביטלה: [ויקרא י"ח א] טז) הנפש החוטאת היא תמות משה אמר: [ויקרא י"ח א] טז) ואבדתם בגוים בא ישעיהו ואמר: [ויקרא י"ח א] טז) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו' אמר רב: [ויקרא י"ח א] טז) מסתפינא מהאי קרא ואבדתם בגוים מתקופי לה רב פפא: [ויקרא י"ח א] טז) דלמא כאבידה
 המתבקשת דכתיב: [ויקרא י"ח א] טז) תעיתי כשה אובד בקש עבדך אלא מסיפא [דקרא]: [ויקרא י"ח א] טז) ואכלה אתכם ארץ אויביכם מתקופי לה מר זוטרא: [ויקרא י"ח א] טז) דלמא כאבילת קשוואין ודלועין וכבר היה ר"ג ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי
 עקיבא מהלכין בדרך ושמעו קול המונה של רומי מפלטה: [ברחוק] מאה ועשרים מיל והתחילו בוכין ורבי עקיבא משחק אמרו לו מפני מה אתה משחק אמר להם ואתם מפני מה אתם בוכים אמרו לו גוים הללו
 שמשתחווים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים וישבין בטח והשקט ואנו בית הדום רגלי אלהינו שרוף